
295
COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"

ARTHUR C. CLARKE
— ANGLIA —

Sentinela

SORIN STĂNESCU
— ROMÂNIA —

O consultație medicală

VLADIMIR MALOV
— U.R.S.S. —

Prevedere

DIALOGURI LITERAR-GALACTICE

de
VLADIMIR COLIN

ELISABETH MANN-BORGESE
— S.U.A. —

Repetiția

Colecţia
„POVESTIRI ŞTIINŢIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Ştiinţa şi Tehnica
Anul XIII
1 martie 1967

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Coperta-desen: VICTOR WEGEMANN
Prezentarea grafică: CORNEL DANELIUC

ARTHUR C. CLARKE
ANGLIA

SENTINELA*

Cu primul prilej în care veți vedea Luna plină strălucind la sud, observați cu atenție marginea-i dreaptă. Acolo unde ar sta scris ora două dacă satelitul nostru ar fi un orologiu, veți remarca un minuscul oval întunecat : oricine are o vedere normală îl poate descoperi cu ușurință. E un mare podiș, prins între pereți abrupți, unul dintre cele mai frumoase de pe Lună : Mare Crisium, Marea Crizelor. Cu un diametru de trei sute de mile și aproape în întregime înconjurat de inelul unor munți magnifici, acest podiș nu fusese niciodată explorat înainte ca noi să fi pătruns acolo, la sfîrșitul verii lui 1996.

Expediția noastră era foarte bine echipată. De-a lungul a cinci sute de mile, două mari cargouri ne transportaseră proviziile și echipamentul de la centrala situată în Mare Serenitates. Aveam, de asemenea, cinci mici rachete destinate transportului pe distanțe mici deasupra regiunilor pe care vehiculele noastre tîrîtoare nu le puteau străbate. Din fericire, cea mai mare parte a Mării Crizelor este foarte netedă ; nu intîlnești acolo acele uriașe crevase atît de primejdioase și prea puțini munți și cratere. Pe cît ne puturăm da seama, puternicele noastre tractoare trebuiau să ne ducă fără nici o dificultate oriunde voiam.

Eram geolog (sau selenolog, dacă țineți neapărat la exactitate), șeful grupului care explora zona sudică a mării. Cercetaserăm vreo sută de mile în acea săptămînă, ocolind contraforturile muntoase care mărgineau albia a ceea ce fusese o străveche mare, cu cîteva milioane de ani în urmă. Atunci cînd viața începea pe Pămînt, aici ea se și stingea. Apele se retrăgeau de pe flancurile acestor prodigioase faleze în inima larg deschisă a Lunii.

Deasupra solului pe care-l traversam, oceanul fără maree atingea odinioară o adîncime de jumătate de milă, dar singura urmă de umezeală era acum chiciura pe care o vezi uneori în hru-

* După această nuvelă e în curs de turnare, în Anglia, o superproducție cinematografică regizată de Stanley Kubrick. Titlul filmului va fi „Epic 2001".

bele neajunse de soare. Întreprinsesem călătoria noastră la revărsatul zorilor lunari și ne mai rămînea aproape o săptămînă (socotită în timp terestru) pînă la venirea nopții. De șase ori pe zi ne părăseam vehiculul; îmbrăcați în combinezoane spațiale, ieșeam în căutarea unor minerale interesante sau fixam repere pentru ghidarea viitorilor călători. Era o muncă monotonă, de rutină. Explorarea selenară nu prezintă nimic aventuros, nimic deosebit de palpitant. Puteam să trăim confortabil timp de o lună în tractoarele noastre presurizate; și, dacă survenea vreo încurcătură, puteam oricînd, prin radio, să chemăm baza; n-aveam atunci decît să așteptăm o navă să ne vină în ajutor.

Spuneam că explorarea selenară nu comporta nimic palpitant. Desigur, aceasta nu este întru totul adevărat. E cu neputință să te plictisești de acești uluitori munți atît de teribili în comparație cu dulcile coline ale Pămîntului. Înconjurînd capurile și promontoriile mării dispărute, nu știam niciodată ce noi splendori ne vor fi dezvăluite. Toată curba sudică a Mării Crizelor e o vastă deltă unde mii de rîuri își croiau, odinioară, drumul pînă la ocean, alimentate poate de ploile torențiale ce erodaseră munții în timpul scurtei perioade vulcanice, cînd Luna era tînără. Fiecare dintre aceste văi străvechi ne ispitea, ne provoca să ne cățărăm pînă la platourile necunoscute ce se găseau dincolo. Dar mai aveam de străbătut vreo sută de mile și nu puteam decît să privim cu invidie înălțimile pe care alții aveau să le escaladeze. La bord, noi trăiam după timpul terestru și, la ora 22 precis, trimiteam bazei ultimul mesaj radio și ne întrerupeam activitatea. Afară, rocile mai scînteiau sub soarele aproape vertical; pentru noi era noaptea, pînă la deșteptarea noastră opt ore mai tîrziu. Apoi, unul dintre noi pregătea micul dejun: se stîrnea un intens bîzîit de razoare electrice și careva deschidea radioul care ne lega din nou de Pămînt. Într-adevăr, cînd mirosul cîrnaților prindea să umple cabina, era dificil să crezi că nu revenisem pe planeta noastră: totul era atît de familiar, cu excepția impresiei că te simți mai puțin greu și a neobișnuitei încetineli cu care cădeau obiectele.

Era rîndul meu să prepar dejunul într-un colț (al cabinei principale) care ne servea de bucătărie. Trecut-au ani și tot îmi amintesc cu emoție de acea clipă. Tocmai se auzea una dintre ariile mele preferate, vechiul cîntec din Țara Galilor „David of the white Rocks". Conducătorul nostru, apărat de costumul său spațial, se și afla afară, unde inspecta șenilele. Asistentul meu, Louis Garnett, stătea la postul de control și adăuga în grabă cîteva informații în jurnalul de bord. Ca toate gospodinele Pămîntului, tot așteptînd în picioare, lîngă tigaie, rumenirea cîrnaților, îmi lăsam privirile să rătăcească pe meterezele munților care conturau orizontul, pierzîndu-se cît vedeai cu ochii spre est și spre

vest. Acei masivi păreau să nu fie decît la una sau două mile de noi, dar eu știam că cel mai apropiat era la douăzeci de mile. Pe Lună, firește, distanța nu estompează detaliile: nici o ceață, oricît ar fi de imperceptibilă, nu îndulcește și nu transfigurează lucrurile care, pe Pămînt, se topesc în depărtare.

Acești munți înalți de zece mii de picioare se ridicau atît de abrupt de parcă, odinioară, vreo erupție subterană îi făcuse să țîșnească din scoarța în fuziune. Nici nu puteai să vezi poalele celui mai apropiat din cauza puternicei curburi a suprafeței, căci Luna este o lume mică, foarte mică, și din locul unde mă aflam nu mă despărțeau de orizont mai mult decît două mile.

Îmi îndreptai privirile spre piscurile pe care nici un om nu le suise vreodată, spre aceste piscuri care, înainte de nașterea vieții pe Pămînt, contemplaseră trista retragere a oceanelor, ce duceau cu ele speranța și făgăduința unei lumi. Soarele izbea meterezele cu o strălucire care rănea ochii, în timp ce, puțin mai sus, stelele sticleau neclintit pe un cer mai negru decît în miezul unei nopți de iarnă pe Pămînt. Întorcîndu-mi privirea, zării o lucire metalică pe vîrful muchiei unui mare promontoriu care înainta în mare, vreo treizeci de mile la vest. Era un punct luminos fără dimensiune, ca și cînd o stea fusese smulsă de pe cer de una dintre acele crîncene creste și-mi închipuiam că suprafața netedă a unei stînci înalte prindea lumina Soarelui și mi-o reflecta în ochi. Nu era ceva neobișnuit. Cînd Luna intră în al doilea pătrar, observatori de pe Pămînt pot uneori să vadă marile lanțuri ale Oceanului Furtunilor (Oceanus Procellarum), scăldate de o iridescență alb-albăstrie, în vreme ce lumina Soarelui țîșnește din coastele lor și sare dintr-o lume-ntr-alta. Dar eu eram curios să știu ce fel de rocă putea scînteia acolo, sus, atît de intens: mă urcai în turela de observație și orientai spre vest telescopul nostru de zece centimetri.

Ceea ce am văzut a fost de-ajuns ca să-mi lase gura apă. Clare în cîmpul vizual, vîrfurile munților făceau impresia că sînt doar la o jumătate de milă, dar ceea ce capta razele Soarelui era prea mic ca să fie identificat. Totuși, părea să aibă o deconcertantă simetrie, iar culmea pe care se găsea acel lucru era ciudat de plată. Cercetai o bucată de vreme această enigmă scînteietoare, obosindu-mi ochii tot scrutînd spațiul, pînă ce un miros de ars venit dinspre bucătărie mă avertiză că bunătatea de cîrnați pentru dejun străbătuseră de pomană un sfert de milion de mile.

Toată dimineața dezbăturăm problema drumului de-a curmezișul Mării Crizelor; în vest, munții se înălțau către firmament. Chiar cînd prospectam afară, în combinezoanele noastre cosmice, discuția continua prin radio. Era absolut sigur, îmi spuneau colegii, că niciodată nu existase pe Lună vreo formă de viață inte-

ligentă. Singurele viețuitoare care apăruseră cîndva acolo erau cîteva plante primitive și strămoșii lor ceva mai puțin degenerați. Eu știam asta, ca oricare altul, dar sînt momente cînd unui om de știință nu trebuie să-i fie frică să facă pe prostul.

— Ascultați, spusei în cele din urmă, mă voi cățăra pînă acolo sus, fie asta numai pentru liniștea mea sufletească. Muntele ăsta nu-i mai înalt de 4 000 de metri — deci mai puțin de o mie în gravitație terestră. Pot întreprinde plimbarea în douăzeci de ore. Oricum, am dorit întotdeauna să merg pe aceste dealuri, așa că am o foarte bună scuză.

— Dacă nu-ți frîngi gîtul, îmi zise Garnett, vei deveni batjocura expediției cînd ne vom întoarce la bază. De acum înainte acest munte va purta numele de „Păcăleala lui Wilson".

— Nu-mi voi frînge gîtul, declarai hotărît. Cine a escaladat primul masivul Pico și Heliconul ?

— Dar nu erai ceva mai tînăr pe atunci ? mă întrebă cu blîndețe Louis.

— Iată, răspunsei foarte demn, încă un excelent motiv ca să mă duc.

În noaptea aceea, ne culcarăm devreme, după ce înaintarăm cu tractorul pînă la o jumătate de milă de promontoriu. Garnett urma să mă însoțească a doua zi ; era un bun alpinist și mă întovărășea adesea în aventuri de genul acesta. Cît despre conducătorul nostru, era fericit să-și păzească mașina.

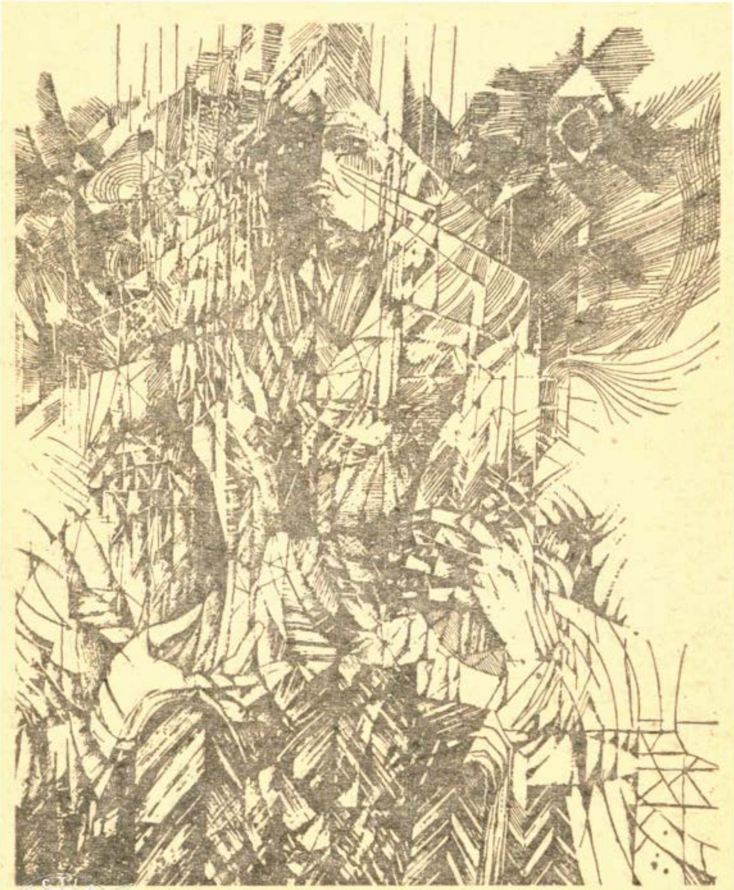
La prima vedere, aceste faleze păreau de neînvins, dar pentru cineva dotat cu simțul altitudinilor escaladarea este ușoară într-o lume unde toate greutățile sînt reduse la o șesime. Pentru alpinismul selenar adevărata primejdie o constituie încrederea excesivă : să cazi pe Lună de la o sută de metri e tot atît de mortal ca și cînd te-ai prăbuși de la cincisprezece metri pe Pămînt.

Prima noastră haltă o făcurăm pe un mare pinten la aproximativ 1 200 de metri deasupra podișului. Cățărarea nu fusese prea dificilă, dar membrele îmi înțepeniseră din pricina efortului neobișnuit și eram mulțumit să mă odihnesc. Mai puteam încă vedea tractorul, infimă gînganie de metal la picioarele falezei, și ne semnalarăm conducătorului înaintarea, înainte de a ne relua ascensiunea.

În interiorul combinezoanelor noastre era o agreabilă răcoare, căci elementele frigorifice combăteau violenta dogoare solară și ne eliminau transpirația. Nu vorbeam decît arareori, doar cînd aveam să ne comunicăm vreo indicație sau cînd discutam despre cel mai bun drum de urmat. Habar n-aveam ce gîndea Garnett ; își spunea, desigur, că era cea mai nebunească aventură din viața lui. Eram oarecum de acord cu el, dar bucuria suișului, ideea că

nicicînd vreun om nu mai călcase pe-acolo și viziunea exaltantă a peisajului — toate astea reușeau să mă facă fericit.

Nu cred să fi fost prea emoționat cînd văzui în fața noastră peretele înaltei stînci pe care o cercetasem mai înainte prin telescop de la treizeci de mile. Se înălța la douăzeci de metri deasupra capetelor noastre și, acolo, pe acel platou, se afla obiectul ce mă atrăsese spre dezolantele înălțimi. După toate aparențele, nu era altceva decît un bloc pe care căderea unui meteorit îl sfărîmase cu mii de ani în urmă; și planurile lui de clivaj atît de precise încă și de strălucitoare în incoruptibila și imuabila tăcere.

Desen de NICOLE CLAVELOUX

Pe versant nu existau prize. Brațele-mi istovite părură să-și regăsească puterea cînd învîrtii deasupra capului mica ancoră de metal cu trei dinți și o lansai către stele. Prima oară ea nu se prinse, ci alunecă încet cînd traserăm coarda; la a treia încercare, dinții ei se înfipseră bine, iar greutatea trupurilor noastre nu reuși s-o clintească.

Garnett mă privea cu teamă. Vedeam că voia să treacă primul, dar, surîzîndu-i prin geamul căștii, am dat din cap. Fără să mă grăbesc, am început ascensiunea finală. Cu tot costumul n-aveam aici mai mult de douăzeci de kilograme; de aceea, ridicînd o mînă după alta, m-am tras pînă la cornișă. Acolo, am răsuflat adînc și i-am făcut semn tovarășului meu; pe urmă, m-am cățărat pe platformă și, în picioare, mi-am întors ochii spre ceea ce se înălța înaintea mea.

Trebuie să înțelegeți că pînă în acea clipă fusesem aproape sigur că nu voi da peste ceva straniu sau bizar. Fusesem aproape sigur, dar nu complet: tocmai această tulburătoare îndoială îmi dăduse ghes. Ei bine, nu mai exista nici o îndoială, dar obsesia abia începuse.

Mă aflam pe un platou lat de aproximativ treizeci de metri. Odinioară fusese neted — prea neted pentru a fi natural, dar meteoriții, care, timp de nenumărate ere, căzuseră pe suprafața lui, i-o crestaseră și i-o sfîrtecaseră. Acel platou fusese nivelat pentru a susține o structură scînteietoare, vag piramidală, de două ori mai înaltă decît un om și incastrată în stîncă aidoma unui gigantic giuvaier șlefuit.

Probabil că nici un fel de emoție nu-mi invadă spiritul în cursul acestor prime secunde. Apoi îmi simții inima bătîndu-mi în piept și mă cuprinse o bucurie ciudată, inexprimabilă. Căci iubeam Luna, iar acum știam că nu numai „mușchilor tîrîtori" din circurile Aristarc și Eratosthene le dăduse ea viață în tinerețe. Vechiul vis discreditat al primilor exploratori era adevărat. Existase totuși o civilizație selenară, și eu o descoperisem cel dintîi. Faptul că poate venisem cu vreo sută de milioane de ani prea tîrziu nu mă descumpănea; mă aflam aici, era de-ajuns.

Creierul meu începea să funcționeze normal, să analizeze și să-și pună întrebări. Ce fel de construcție era aceasta? Un sanctuar — sau ceva pentru care limbajul meu nu găsea nici un nume? Dacă era o construcție, de ce atunci fusese ridicată într-un loc atît de inaccesibil? Mă întrebai dacă nu putea fi un templu și mi-i puteam închipui pe adepții vreunei stranii credințe, implorîndu-și zeii să-i izbăvească, în timp ce viața se retrăgea de pe Lună, odată cu oceanele ce mureau, iar rugăciunile se înălțau în zadar.

Înaintai cîțiva pași ca să cercetez mai amănunțit acest lucru, dar un fel de instinct de prudență mă împiedică să mă apropii

prea mult. Aveam unele noțiuni de arheologie și încercai să ghicesc gradul de cultură a civilizației care netezise acest munte și durase scînteietoarele suprafețe, atît de orbitoare încă.

Egiptenii le-ar fi putut face, gîndii, dacă muncitorii lor ar fi posedat straniile materiale pe care le-au folosit acești cu mult mai străvechi arhitecți. Din pricina micimii acelui lucru nu mi-a dat prin gînd că poate contemplam opera unei rase mai avansate decît a mea. Ideea că pe Lună existase inteligență era încă aproape prea formidabilă, iar orgoliul îmi interzicea să fac umilitorul salt final.

Pe urmă, remarcai ceva ce-mi făcu părul măciucă — ceva atît de banal și atît de nevinovat, încît cei mai mulți nici n-ar fi observat. Am spus că platoul purta cicatricele schijelor meteoritice ; el mai era acoperit și de cîțiva centimetri de praf cosmic, așternut întotdeauna pe suprafața lumilor unde nu suflă nici un vînt care să-l risipească. Cu toate acestea, praful și scrijeliturile meteoriților se întrerupeau foarte brusc, trasînd un amplu cerc în jurul micii piramide, de parcă un zid invizibil o proteja împotriva timpului și spațiului.

Glasul cuiva se auzea în receptor și înțelesei că Garnett mă chema de cîtva timp. Mă dusei împleticindu-mă pînă la marginea falezei și-i făcui semn să vină și el, neîndrăznind să vorbesc. Apoi mă întorsei pînă la acel cerc desenat în pulbere. Culesei un fragment de rocă spartă și-l aruncai încetișor spre scăpărătoarea enigmă. Dacă piatra ar fi dispărut în acest nevăzut obstacol, n-aș fi fost surprins, dar ea păru să lovească suprafața netedă a unei emisfere și căzu lent pe sol.

Îmi dam seama că privesc ceva ce n-avea încă un echivalent în antichitatea speciei mele. Nu era un monument, ci o mașină care se apăra cu ajutorul unor forțe ce sfidaseră Eternitatea. Aceste forțe, oricare ar fi fost ele, operau încă și poate că mă și apropiasem prea mult. Mă gîndii la toate radiațiile pe care omul le captase și le domesticise de-a lungul secolului. Din tot ceea ce știam, era posibil să fiu tot atît de irevocabil condamnat ca și cînd aș fi pătruns în spațiul tăcut și ucigător al unei pile atomice neizolate.

Îmi amintesc că m-am întors spre Garnett, care mă ajunsese, iar acum stătea nemișcat lîngă mine. Părea să mă fi uitat cu totul ; de aceea, fără să-l stînjenesc, m-am dus pînă la marginea falezei, forțîndu-mă să-mi adun gîndurile. Acolo, sub mine, se întindea Mare Crisium — într-adevăr, Marea Crizelor —, stranie și neliniștitoare pentru cei mai mulți oameni, dar de o calmantă familiaritate pentru mine. Mi-am înălțat ochii spre secera Pămîntului, culcat în leagănu-i de stele, și m-am întrebat ce se adăpostea sub norii lui, atunci cînd necunoscuții constructori săvîrșiseră aici opera lor. Să fi fost jungla opacă din vremea Carboniferului,

țărmul pustiu spre care primele amfibii au trebuit să se tîrască pentru a cuceri Pămîntul sau chiar îndelunga solitudine înainte de venirea vieții?

Nu mă întrebați de ce n-am ghicit mai grabnic adevărul, care acum pare atît de evident. Sub prima impresie stîrnită de descoperirea mea socotisem fără șovăire că această apariție cristalină fusese construită de oameni ce aparțineau trecutului îndepărtat al Lunii; fără de veste însă, cu o forță de neînvins, mi se impuse convingerea că ei erau tot atît de străini de Lună ca și mine însumi.

În douăzeci de ani nu dăduserăm peste nici o urmă de viață, exceptînd unele plante degenerate. Nici o civilizație selenară, oricare i-ar fi fost destinul, n-ar fi putut să lase doar un singur semn al existenței sale.

Privii din nou strălucitoarea piramidă și ea îmi păru și mai îndepărtată de tot ce avea legătură cu Luna. Și deodată mă pomenii scuturat de un rîs nebun, isteric, datorat surescitării și extremei oboseli: mi-am imaginat că mica piramidă mi se adresa: „Regret, nici eu nu sînt de aici".

Ne-au trebuit douăzeci de ani ca să spargem invizibila carapace și să ajungem la mașina dinăuntrul acestor ziduri de cristal. Ceea ce n-am fost în stare să pricepem am izbutit pînă la urmă să distrugem grație sălbaticei puteri a energiei atomice și am văzut fragmente din misteriosul obiect scînteietor pe care-l descoperisem pe munte.

N-au nici un sens. Mecanismele piramidei — dacă într-adevăr sînt mecanisme — aparțin unei tehnologii care depășește de departe posibilitățile noastre, poate chiar unei tehnologii a forțelor parapsihice.

Misterul acesta e cu atît mai obsedant cu cît celelalte planete au fost atinse și cu cît știm actualmente că în sistemul nostru solar singur Pămîntul a fost focarul unei vieți inteligente. Este, de asemenea, imposibil să fie vorba despre o defunctă civilizație a lumii noastre, deoarece grosimea pulberii meteoritice de pe platou ne-a îngăduit să evaluăm vîrsta acelei mașini. Ea a fost ridicată pe acest munte lunar înainte ca viața să fi răsărit din mările terestre.

Cînd planeta noastră a atins jumătate din vîrsta ei actuală, ceva venind dinspre stele străbătu sistemul solar, lăsă acest semn al trecerii sale și apoi se întoarse de unde a plecat. Pînă în clipa în care am distrus-o, această mașină îndeplinea încă scopul dat de constructorii ei; și iată ce presupun despre acest scop.

Aproape o sută de mii de milioane de stele se rotesc în cercul Căii Lactee, și foarte de mult alte seminții din crugul altor sori trebuie să fi urcat cu greu și să fi depășit culmile atinse de noi.

Gîndiți-vă la acele civilizații care, departe în timp, pe cînd zidirea cosmică se afla încă la început, erau stăpîne pe un univers atît de tînăr încît viața năpădise doar o mînă de lumi. Destinul lor fusese o singurătate cum nu ne-o putem închipui, singurătatea unor zei scrutînd infinitul și negăsind pe nimeni cu care să-și împartă gîndurile.

Ei trebuie să fi scormonit galaxiile după cum noi am scormonit planetele. Pretutindeni existau lumi, dar pustii sau locuite de aceste lucruri tîrîtoare, fără inteligență. Așa era Pămîntul nostru, cu cerul încă mînjit de fumul marilor vulcani, pe cînd prima navă trimisă de popoarele zorilor se ivi lent din hăul de dincolo de Pluton. Ea nu luă în seamă lumile înghețate, știind că viața nu putea acolo să joace încă un rol; se cufundară însă spre inima planetară care, încălzindu-se la vatra Soarelui, aștepta să înceapă istoria.

Acei rătăcitori trebuie să fi scrutat Pămîntul, care gravita în strîmta zonă de securitate dintre foc și gheață, și să fi intuit că printre copiii Soarelui era preferatul. Acolo, în viitorul îndepărtat, va răsări inteligența; dar existau încă nenumărate stele și niciodată nu vor mai reveni în acest ungher sideral.

Astfel, ei lăsară o sentinelă, una dintre milioanele risipite în Univers, veghind asupra tuturor lumilor ce făgăduiau viață. Era un far care de-a lungul erelor semnalizase statornic faptul că nimeni nu-l descoperise.

Poate veți înțelege acum de ce această piramidă de cristal a fost durată pe Lună și nu pe Pămînt. Arhitecții ei nu se preocupau de rasele zbuciumate încă de barbarie. Civilizația noastră nu-i interesa decît în măsura în care dovedeam că sîntem capabili să supraviețuim, învingînd spațiul și eliberîndu-ne astfel de Pămînt, leagănul nostru. Iată provocarea pe care mai curînd sau mai tîrziu trebuie s-o înfrunte toate omenirile inteligente. Și e o îndoită provocare; ea depinde de întorsătura pe care o va lua cucerirea energiei atomice și de alegerea supremă între viață și moarte.

Odată ieșiți din această criză, n-a mai însemnat pentru noi decît o chestiune de timp ca să descoperim piramida și s-o forțăm să ne destăinuiască taina sa. Acum cînd semnalele ei au încetat, cei care le vegheau se vor întoarce spre Pămînt. Poate vor voi să ajute civilizația noastră, aflată încă în copilărie...

Și iată că nu mai pot acum privi Calea Lactee fără să mă întreb dinspre ce banc de stele au pornit mesagerii la drum. Dacă-mi veți ierta acest clișeu, noi am tras semnalul de alarmă și nu mai avem decît să așteptăm.

Nu cred că vom aștepta mult timp.

În românește de DORIN A. GROZA

SORIN STĂNESCU
ROMÂNIA

O CONSULTAȚIE MEDICALĂ

(SCENARIU ȘTIINȚIFICO-FANTASTIC PE TREI VOCI)

O tînără și drăguță vînzătoare de la magazinul universal automat din colț se îndreaptă grăbită și cam nervoasă spre centrul medical de vizavi. Ea intră într-o cameră mare, aurie, în mijlocul căreia, la un elegant pupitru de plastic, stă o soră, severă și țeapănă, cam între două vîrste.

Tînăra (voce cristalină și cam alintată): Sora de gardă, vă rog? Mrs. Martha Kraft?

Mrs. Martha Kraft (voce severă, înțepată): Da, Miss Dolly. Eu sînt.

Miss Dolly: Oh, văd că mă cunoașteți și dv.!

Mrs. Kraft: Doar cumpăr de la magazinul dv., Miss Dolly.

D.: Oh, așa!...

K.: Ce doriți, Miss Dolly?

D.: Doresc o superconsultație integrală, Mrs. Kraft.

K: Vîrsta dv.

D.: *(Ușoară ezitare):* 24, Mrs. Kraft. *(Mică pauză.)* Dar, Mrs. Kraft, aș vrea neapărat să fiu consultată numai de domnul doctor Knox...

K.: Knox al Doilea!

D.: Knox al Doilea. De celebrul clinician. De nimeni altcineva!

K.: Dar, Miss Dolly, aici numai dînsul consultă. Credeam că știți. *(Înțepată.)* Intrați, vă rog, în această cabină. Vă rog să vă așezați în acest fotoliu. Așa. Relaxați-vă. Veți intra imediat în legătură cu dr. Knox. Răspundeți scurt, clar și sincer. Puneți cît mai puține întrebări. Cînd ați terminat, mă chemați apăsînd pe acest buton alb și primiți fișa cu diagnosticul. Aici este microfonul unde vorbiți dv., iar acolo, difuzorul doctorului Knox al Doilea.

D.: Nu-l voi vedea?

K. (înțepat și cu satisfacție): Nu, Miss Dolly. *(Se îndepărtează.)*

D. (suspină): Vai, ce de beculețe colorate!

Dr. Knox (prin difuzor; voce bărbătească, metalică, impersonală): Sînteţi gata?

D. (intimidată): Oh, hallo, dr. Knox. *(Voce seducătoare.)* Da, sînt gata.

Dr. K.: Puneţi mîinile şi picioarele în cele patru tuburi de aluminiu.

D.: Le-am pus. *(Suspină.)* Ah, ce moale e fotoliul!

Dr. K.: Este un cîntar ultrasensibil. Aveţi 59 kg, 200 g, 6 mg.

D.: Vai de mine! *(Pauză.)* Oh, doctore Knox, vă rog, nu vă supăraţi, aş vrea...

Dr. K.: Vă rog, nu vorbiţi!

D.: Mi-e cam frică şi mă şi plictisesc să stau nemişcată...

Dr. K. (tace indiferent)

D: Cel puţin fiţi mai amabil!

Dr. K.: Voi fi amabil. E necesar ca pacienţii să fie bine dispuşi.

D.: Doctore, ţineţi-mi de urît pînă se termină examenul. *(Calină.)* Spuneţi-mi ceva drăguţ. *(Exasperată.)* Explicaţi-mi cel puţin de ce trebuie să stau aşa?

Dr. K.: Întrebarea „de ce" exprimă curiozitatea. Ea este caracteristică femeilor şi copiilor în proporţie de 86,2%. Explic: In aceste tuburi se află relee, tentacule şi electrozi care iau automat pulsul, tensiunea, reflexele, metabolismul bazal...

D. (pauză): Şi acum ce fac?

Dr. K.: Aşezaţi-vă capul în emisfera din spate şi staţi cu pieptul în dreptul rombului metalic din faţă. O să vă înregistrăm instantaneu electrocardiograma şi electroencefalograma.

D.: Au! M-a prins ceva de ureche!

Dr. K.: Nu mişcaţi! O celulă fotoelectrică specială numără globulele sîngelui prin transparenţa lobului urechii.

D.: Vai, ce palpitant! Numai că nu prea înţeleg...

Dr. K.: Acum veţi simţi o mică furnicătură prin tot corpul.

D.: Vai, ce mai e şi asta?

Dr. K. (acelaşi ton impasibil): Vi s-a făcut o microendoscopie instantanee. Un minuscul cîmp mobil de înaltă frecvenţă sub forma unui spot a străbătut într-un sfert de secundă, pe felii, întregul corp şi a reprodus pe un film special magnetic toate imaginile normale şi patologice captate. Analiza acestor imagini o face chiar acum un „caractron", un tub special care recunoaşte aceste imagini, le identifică şi le predă unui mic creier electronic pentru analizare. Imaginile echivalează cu o sută cincizeci de radiografii stereoscopice, în relief, şi asta fără a vă iradia. Cîmpul de înaltă frecvenţă este inofensiv.

D. (vexată): Vorbiţi ca un profesor studenţilor!...

Dr. K.: Asta şi fac de obicei. Demonstrez studenţilor.

D. (ironică): Oh, ce drăguţ... *(Pauză.)* Oh, vai, doctore, se poate? Oh, mă pipăie cineva!

Dr. K. (neutru): Interpretare greşită. Liniştiţi-vă. Este „nasul electronic", înzestrat cu microelectrozi de aur ultrasensibili. Fiecare om are un miros propriu şi fiecare boală are, de asemenea, un miros caracteristic, aparte, ce apare chiar înainte ca boala să se manifeste.

D.: Vai, ce nostim! *(Pauză, apoi brusc.)* Ce parfum am?
Dr. K.: Întrebare neadecvată!
D.: Sînteţi atotştiutor, doctore Knox! Răspundeţi.
Dr. K.: Un minut. *(Pauză, ţăcănituri.)* „Mon rêve", în traducere, „visul meu".
D. (ironică): Nu s-ar zice...
Dr. K. (indiferent): Şi acum, vă rog, ce vă supără?
D.: În sfîrşit! *(Pauză.)* Am din cînd în cînd ameţeală. Nu mi-e foame. Am palpitaţii. Sînt distrată, nu mă pot concentra.
Dr. K.: Vă simţiţi şi rău? Aveţi o greutate în corp?
D.: Oh, nu mă simt rău. *(Veselă.)* Uneori mă simt uşoară ca şi cum mi-ar veni să zbor.
Dr. K.: Lipiţi palmele de cele două discuri ale spetezei şi apropiaţi ochii de lentilele luminoase din faţă *(Brusc.)* Ce vîrstă aveţi?
D. (surprinsă, ezită): „22"...
Dr. K.: Spuneţi repede şapte nume!
D. (mirată): Peter *(ezită)*, Robert, Oliver, Mac, Simon, Johnny, Suzy.
Dr. K.: Cine sînt?
D.: tata *(ezită)*, un vecin *(repede)*, poştaşul, poliţaiul, Templer — adică „Sfîntul", Johnny Holliday *(ezită)*, secretara lui Robert *(ton sumbru)*.
Dr. K.: Puteţi să vă aşezaţi capul înapoi pe spetează. Consultaţia a luat sfîrşit.
D.: Ce mai sînt şi misterele astea?
Dr. K.: Aţi fost examinată cu „detectorul subconştientului" împreună cu „detectorul de minciuni". Primul analizează reacţia de dilatare sau îngustare inconştientă a pupilelor după sentimentele de plăcere sau neplăcere simţite. Celălalt, prin detectarea modificărilor reflexului galvano-cutanat; emoţia minciunii scade brusc rezistenţa electrică a corpului. În concluzie: fiziologic — uşoară colecistită, uşoară colită, hiperfoliculinism. Sînteţi sănătoasă. Psihologic — minţiţi uşor. La rostirea vîrstei, necorectă, slabă reacţie psihogalvanică.
D.: Eh!...
Dr. K.: Vă place sexul tare! Din 7 nume, 6 au fost de bărbaţi!
D.: Ah!
Dr. K.: Sînteţi geloasă. La numele „Suzy", pupilele s-au contractat şi adrenalina a crescut.
D.: Eh!...
Dr. K.: Concluzie principală: diagnostic final — sînteţi îndrăgostită! La numele „Robert", pupilele s-au mărit, inima a palpitat, temperatura a crescut.
D.: Oh, doctore Knox, cîtă indiscreţie! *(Uluită.)* În loc să-mi ghiciţi boala... *(Indignată.)* După ce am ascultat toate bazaconiile astea plicticoase, pe care nici nu le-am înţeles!
Dr. K. (impasibil): Nici nu e nevoie. 78,8% din femei nu se pasionează după tehnică!
D. (sarcastică): Oh, ce sentenţios sînteţi, domnule doctor Knox, şi al Doilea! Şi sînteţi şi bărbat!
Dr. K. (candid): Nu!...

D.: Sînteți doar din carne și sînge!

Dr. K. (senin): Nu. *(Pauză.)* Din ferită, cupru, siliconi...

D. (supărată): Cît sînteți de spiritual! *(Calină.)* Totuși îmi place vocea dv. Parcă am mai auzit-o cîndva.

Dr. K. (neutru): Sigur. Pentru atmosferă, difuzorul răsună cu timbrul vocii lui Franck Sinatra! Terminat! *(Un țăcănit. Liniște.)*

Mrs. Kraft (intră — ton mustrător): Miss Dolly, poftiți, vă rog. fișa-cod! *(Acră.)* Ați uitat să mă sunați! Consultația s-a terminat.

D.: Oh, Mrs. Kraft, te rog, vreau să vorbesc imediat, personal, cu dr. Knox 2, nu așa, de la șapte poște!

Mrs. Kr. (severă): Miss Dolly! *(Mai potolită.)* Miss Dolly, calmați-vă!

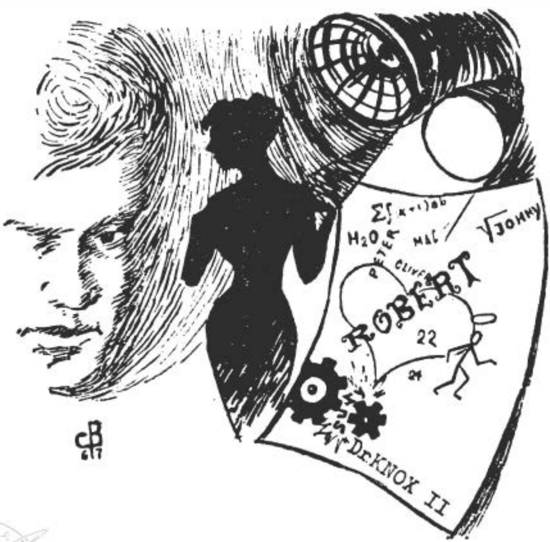
D.: Te rog, unde e clinicianul? De unde vorbește? *(Minioasă.)* Arată-mi-l!

Mrs. Kr.: Nostimă glumă, Miss Dolly! Asta e bună! Cum? Nu știți? Hai să vi-l arăt! Veniți aici în spatele cabinei. Poftim. *(Clinchet.)*

D.: Ce-i asta! Un dulap! Vai, ce de sîrme! Un televizor!

Mrs. Kr.: Nu, Miss Dolly. Am deosebita plăcere să-ți prezint creierul electronic medical nr. 1 A.W.T. 70 023 — poreclit de studenți Dr Knox 2! Celebrul doctor Knox 2!

D. (uluită): Oh. *(Pauză.)* Oh. Robert, darling, iartă-mă! Și eu care era cît pe aci să... *(Indignată.)* Oh!...

Desen de CORNELIU BÎRSAN

ELISABETH MANN-BORGESE
S. U. A.

REPETIŢIA

Poate nădăjduia că treaba asta o să-l obosească atît de mult încît n-o să-i mai rămînă nici un pic de energie ca să fie tulburat sau mîniat ; poate o să-i mai limpezească creierul şi-o să-nţeleagă mai bine ; şi mai ales i se părea c-o să ajungă mai tîrziu dacă o să meargă pe jos pe-ndelete, punînd alene un picior înaintea altuia. Astfel, parcă ar mai fi întîrziat momentul unei întîlniri neplăcute, deşi, fireşte, îşi fura singur căciula, pentru că Willem de Foe, totdeauna de o punctualitate excesivă, plecase de acasă mai curînd decît ar fi trebuit dacă ar fi luat ca de obicei tramvaiul. Plecase chiar înainte de sosirea femeii care-i gătea şi îi lăsase un bilet pe masa din bucătărie în care o anunţa că se va întoarce tîrziu să ia dejunul, că voia o omletă, brînză şi fructe, că nu mai era bere şi că trebuia să vină spălătoreasa. Pe urmă, şi-a îmbrăcat pardesiul, şi-a luat servieta şi vioara în toc, a închis uşa şi a pornit la drum, alene.

În primul rînd, nu putea suferi dirijorii. Poate aversiunea asta i se năzărise pentru că „avea în sînge" funcţia de „vioara întîia". Timp de secole, ei, „primele viori", ţinuseră în mînă orchestra şi pe urmă, iată-i, sosiseră aceşti intruşi. Un semn al timpurilor într-un anumit sens : duces **, conducători, dictatori hipnotizatori ai orchestrelor de masă. La drept vorbind, dispreţuia orchestra postwagneriană. Cînd era în apele lui, interpreta la vioară cîntece de dragoste şi îşi risipea toată tandreţea pentru secolul al XVII-lea. Minunatele orchestre, în care fiecare instrumentist era un virtuos şi „vioara întîia"* primus inter pares *** ! Totuşi, consimţea să admire pe marii conducători de orchestre de la începutul şi mijlocul secolului al XX-lea. Îşi amintea de bătrînul Jenkins, sub bagheta căruia cîntase el însuşi cînd a fost tînăr şi a ocupat ultimul scaun din grupul viorilor secunde. Sau de Knatthaus şi Armageddon, cînd, ceva mai tîrziu, avansase pînă la scaunul „primei viori". Erau oameni pe care îi putea înţelege şi aprecia, deşi se simţea foarte descumpănit cînd — după reprezentaţie — trebuia să se ridice şi să-i strîngă mîna dirijo-*

* În latineşte în text.
** Primul între egali (în l. latină).

rului, mîna parvenitului, a intrusului, a parazitului; şi, în timp ce se înclina — şuviţa de păr alb zburlită căzîndu-i pe fruntea înroşită —, îşi pleca ochii azurii. Însă, pe urmă, au apărut şi femeile-dirijori şi copiii-minune; şi s-a simţit dezorientat, umilit. Nu era măcar în stare să explice ce voiau; se mărgineau să se impună. Şi cînd se ridica pentru a le strînge mîinile lor mărunţele, după terminarea unei bucăţi, avea impresia că figurează într-un desen umoristic din New Yorker. *Apoi au fost dirijori-orbi, cu mîinile lor hipersensibile, şi atunci treburile au început să meargă de-a dreptul rău.*

Willem de Foe nu era doar o „vioara întîia", în vechiul înţeles al cuvîntului, ci un om care devenise maestru în arta sa şi se bucura din plin de această măiestrie. Să cazi în extaz cînd se cînta, abia să ştii ce se cîntase, după executarea unei bucăţi, era pentru el ceva mîrşav. Era umilit şi ruşinat şi aştepta cu nerăbdare cea de-a şaizeci şi cincea aniversare — pînă la care mai avea şapte ani —, cînd ar fi avut dreptul să părăsească orchestra. Ar fi continuat să dea lecţii, să facă muzică de cameră şi, cînd o să aibă chef, chiar pictură: arbori rămuroşi, undeva, în Olanda, cea cu largi orizonturi verzi şi joase şi cu mărunte mori de vînt profilate în depărtare.

Orchestra cădea în extaz, publicul cădea în extaz. Şi restul lumii, de asemenea, trebuia să cadă în extaz. Închipuiţi-vă în ce stare sufletească au fost chiar unii părinţi ca să-şi piardă capul în aşa hal încît îi obligau pe copiii lor — pentru că li se păreau strălucit înzestraţi — să devină cei mai buni dirijori de orchestră. Acum cîteva sute de ani i-ar fi castrat, ca să aibă o voce mai frumoasă. Acum erau însă epoci zănatice, cînd se jucau dansuri deşănţate şi se întîmpla şi mai rău. Pînă la urmă s-a renunţat la castrare, aşa cum în zilele noastre s-a renunţat la dirijorii-orbi; totuşi, lucrurile au mers atît de departe încît conducătorii de orchestră, chiar dacă vedeau de-a binelea, erau conduşi pînă la podium de tineri firavi. Ei purtau ochelari cu lentile groase şi ramă neagră şi mîinile lor erau sensibilizate ca acelea ale orbilor.

Dar asta nu era cel mai rău.

Parcă ar fi fost ieri, însă trebuie să fi trecut de atunci douăzeci de ani. Începuse să se răspîndească zvonul că la laboratorul din Yerkes se făceau experienţe pentru învăţarea maimuţelor să vorbească. Savanţii n-au obţinut prea mari succese în acest domeniu, însă după un scurt răstimp, doctorul Hamilton Howard prezentă prima maimuţă pianistă şi i se decernă premiul Nobel pentru fiziologie. Cum se întîmplă mai întotdeauna cînd o experienţă ştiinţifică reprezintă un pas înainte considerabil, şi experienţele doctorului Howard fuseseră determinate de motive dintre cele mai simple: dintre numeroasele fapte puse în lumină în „crescătoria" sa — deduse cu ajutorul testelor, graţie fişelor, jocurilor şi culorilor, bilelor şi fructelor, curselor şi păcălelilor, precum şi exerciţiilor de

retragere, urcare și coborîre —, el remarcase în mod deosebit următorul lucru : maimuțele știau să numere pînă la cinci. Atunci i-a trăsnit prin cap — fiind el însuși mare amator de muzică — că maimuțele ar putea să devină muzicieni. Portativul are cinci linii și se pot auzi cinci armonii cînd se cîntă o notă ; acordurile cele mai complicate sînt bazate pe cinci elemente ; și cinci este numărul magic care domină toată muzica. Faptul că maimuțele — toate maimuțele — erau capabile să numere pînă la cinci, exact pînă la cinci, demonstra în mod evident cît de profund înțelegeau muzica și trebuia deci să știi doar s-o „scoți" din ele.

Rezultatele au fost de altfel extraordinare. Chiar prima generație de maimuțe „educate" astfel a putut să realizeze minuni la orice instrument sau aproape la toate. Pe urmă, trei generații, obținute în condiții deosebite, datorită unei mutații genetice produse prin radioactivitate și printr-o selecție îngrijită, unită cu o condiționare determinată de mediu, au ajuns la o perfecție absolută.

Nimeni n-auzise vreodată asemenea muzică. Pianul nu mai părea un pian, nici vioara o vioară. Niciodată înainte nu se cunoscuse o asemenea muncă de echipă. Maimuțele executante păreau că au doar un suflet ; compoziție, maimuțe, instrumente și public, toate nu formau decît un singur suflet, scufundat în extaz ; și timpul înceta să mai existe. Cel puțin dacă se nimerea o seară reușită. Maimuțele sesizau atît de corect spiritul unei compoziții încît, dacă dresorul maimuței lăsa cîteva spații albe în partitură, animalul — care descifra de la prima vedere — completa inevitabil notele fără să se înșele. Se povestește că o maimuță, în timpul unui concert, stăruise să cînte un re diez într-o sonată de Haynd, pe cînd în partitură era un re obișnuit. Dresorul îi atrase atenția asupra greșelii, dar în zadar. Maimuța stăruia să execute un „re diez", încît urmă un adevărat scandal. A intervenit personal chiar bătrînul doctor Howard — și atunci a fost ultima oară cînd s-a vorbit de el, înainte de a muri. A trebuit să ia

avionul și să se ducă la Londra ca să consulte textul original; și, credeți-mă, în textul original era un „re diez"...

Toate mergeau strună cînd miamuțele erau în „formă". Dar asta nu se întîmpla totdeauna. Se pare că o notă falsă, o octavă executată greșit, o pauză rău calculată erau de ajuns ca să descumpănească total spiritul maimuțelor. Oricărui artist, om sau maimuță, i se întîmplă însă uneori să execute o notă falsă Într-un asemenea caz, maimuța avea o deficiență a memoriei. Ea repeta cu furie nota falsă, făcea triluri mînioase, bătea în pian cu mîinile și picioarele, se întorcea spre public strîmbîndu-se și executa, cu fundul pe claviatură, mormăituri pe ritmuri obscene. Atunci dresorul se îndrepta grăbit spre maimuță pocnind din bici sau chiar trăgînd focuri de pistol pentru a încerca să preîntîmpine ceva mai rău. În asemenea momente se întîmplase chiar ca maimuțele care executau un duo să se încaiere pînă la moarte; nenumărate viori „Stradivarius" căzuseră victime furiei lor distrugătoare, și publicul, care, la rîndul lui, se prăbușea de pe culmile extazului, era gata-gata să le linșeze.

Stranie umanitate. Willem de Foe își privi picioarele încălțate cu pantofi mătăhăloși din piele de vițel, așa cum se purtau către mijlocul secolului XX; îi privi cum învingeau spațiul încet și sigur: un-doi, un-doi, așa cum făcea omul din timpuri imemorabile... și simțea cum mersul lui era încercuit, asediat, stingherit, amenințat, zdrobit și ridiculizat de automobile, biciclete, autocare, salticoptere și elicoptere, care îl asurzeau cu circulația lor nebunească pe mai multe nivele, chiar aici, în centrul orașului, în timp ce se apropia de sala de concerte. Și strîngea tot mai tare tocul viorii sale din piele de crocodil, marcat cu inițialele lui și dublat cu mătase uzată pe alocuri, pentru că se servea de el de mai mult de patruzeci de ani: și simțea cum arta lui, meseria lui pură și dezinteresată, era încercuită, comprimată, apăsată, minimalizată, anihilată și redusă la absurd din cauza inovațiilor epocii. Cercul se închidea, ermetic și rezistînd la orice. Mijloacele cele mai futuriste produceau efectele cele mai arhaice. Se gîndea la flaute și la șerpi, la vrăjitorul de șoareci din Hamelin, la oameni care deveniseră nebuni din cauza unor ritmuri drăcești și dansaseră pînă muriseră, dar și la alții care își regăsiseră echilibrul sufletesc datorită melodiei liniștitoare a unui cîntec. Se gîndea la vacile păscînd în staule cu climă condiționată, care le activa plăcut ugerele în timp ce erau învăluite de valuri de muzică odihnitoare, atît de utilă mulsului; parcă „se putea vedea iarba cum crește în timp ce răsuna talanga". Își amintea cum se cînta uneori în antichitate și se întreba din ce motive muzica tulbura atît de tare pe greci, încît conducătorii statului interziseseră anumite cîntece; și acum vedea toate astea ca și cum s-ar fi petrecut aievea, sub ochii lui: masele înnebunite și administra-

ţia interzicînd arta. Numai că ce fusese altădată simplu şi inconştient era acum complex şi calculat : instrumentele electronice produceau sunete mai fireşti decît cele ce existau în mod obişnuit şi brutele deveniseră complicate.

Totuşi, gîndea el, oamenii sînt totdeauna aceiaşi. În vitrina în faţa căreia se oprise nu observă mai întîi decît culoarea albă pe fond negru şi cea neagră pe fond alb şi preţurile care nu le distingea bine pe etichete. Pe urmă, totul a luat forma unor sutiene, corsete, furouri, slipuri, cămăşi de noapte, care făcură să i se urce sîngele în obraji. N-ar fi fost prea încîntat să fie surprins privind asemenea obiecte ; tocmai atunci recunoscu vocea Juliei — numai ea îşi potrivea cu un tic nervos vocea înainte de a vorbi. Îi spuse : „Bună ziua, domnule profesor. Şi dumneavoastră veniţi astăzi mai devreme".

— Oh, ripostă el şi atinse politicos marginea pălăriei. Oh, tocmai mă pregăteam să zic : dumneavoastră, de asemenea, veniţi astăzi mai devreme.

Amîndoi surîseră stingher şi o porniră unul lîngă celălalt. El o privea cu neîncredere — chipu-i puţin semitic, cu gura micuţă, mirată, adumbrită de puf şi discret fardată, năsucul pretenţios şi ochii de căprioară, care, cu siguranţă, doar ei dădeau mai ales o înfăţişare agreabilă, deşi nici pe departe nu se putea afirma că era frumoasă... Avea părul negru şi lins, strîns pe ceafă şi, cu mantoul albastru închis, nu prea lung, din păr de cămilă, purtînd vioara în învelitoarea de piele sub braţ, ca şi cum ar fi ţinut un pachet, cu pantofi cu tocuri joase, mersul ei aducea puţin cu al unui marinar. Curios — gîndea el —, cînd cîntă devine frumoasă. O observase adeseori în timpul lecţiilor, înainte de a-şi lua diploma. El o acompania la pian, cîntînd distrat pe de rost, fără să privească notele, observîndu-i chipul, atît de serios şi concentrat, fiecare trăsătură mai înnobilată, la fel ca şi mînuţa subţire, atît de gingaşă şi agilă. Şi acum, cînd cînta în orchestră lîngă el, în timp ce conducea grupul viorilor secunde, o lăsa adeseori să domine cu timbrul ei clar şi net, şi cînd îi observa chipul avea impresia din nou că nu făcea decît s-o acompanieze.

Uşa scenei se deschise şi maimuţa intră, mergînd pe labele dinapoi ; era uriaşă ; îşi legăna înainte lungile ei braţe. Înaintînd, mătura podeaua cu vîrful degetelor, ceea ce părea că-i face plăcere, dar în acelaşi timp căuta să se scuze ca şi cum ar fi greşit. Ţinea bagheta între dinţi.

Era prima ei repetiţie cu orchestra. Muzicanţii se ridicară respectuos ca s-o primească. Suflătorii aplaudară bătînd din palme, pe cînd violoniştii loviră cu arcuşurile în pupitre. Maimuţa se urcă pe estradă legănîndu-se, salută de mai multe ori, apoi intră şi ea în tumult, tamburind pe pupitru cu bagheta. Părea că face astfel atît din spi-

rit de imitație maimuțărească, cît și pentru „a dirija" zgomotul, accelerînd ritmul, mărindu-i intensitatea. Se strîmba arătîndu-și dinții. Deodată se opri și ridică bagheta, această prelungire a brațului său și așa destul de lung. Maimuța era goală, cu excepția unei eșarfe de mătase pestriță, purtată pe șolduri, care tremurară, apoi încremeniră. O tăcere de moarte se așternu peste muzicieni. De la început îi avea în mînă.

După cîteva secunde, care părură o eternitate, puse capăt acestei grave tăceri, aplecînd brațul într-un larg gest circular. Muzicanții avură impresia că au ajuns la sfîrșitul unei lucrări ciudate : nu știau însă despre care anume.

Partiturile bucății care urma să fie repetată în cursul acestei dimineți erau adunate teanc pe un scaun lîngă estradă. Maimuța se aplecă din nou cu bagheta între dinți și luă o partitură. Pe urmă, ținînd-o în vîrful degetelor, o arătă de la dreapta la stînga orchestrei, pentru ca toți să poată vedea titlul lucrării care urma să fie repetată : Bolero-ul *lui Ravel. Muzicanții puseră tăcuți partiturile lor pe pupitre. Era una dintre caracteristicile cele mai descurajante ale acestor repetiții, avînd maimuțe ca dirijori : tot timpul nu se pronunța nici un cuvînt, nici măcar o vorbuliță. „Domnilor — erau ei obișnuiți să audă că li se spune, în timpul celorlalte repetiții, cu o voce avînd inflexiuni mai mult sau mai puțin ciudate —, acest pasaj a fost executat mult prea tare" ; sau „Vă rog ! Această mișcare ar fi trebuit să fie apocaliptică ! Nu o simțiți, domnilor ?" Cel puțin asemenea fraze le aminteau că erau oameni și explicațiile exprimate prin cuvinte „injectau" un element rațional execuției, apărînd-o de extaz. Dar acum, nimic decît muzică și gesturi ca acela pe care tocmai le făcuse maimuța. Și, mai ales, ce intensitate de expresie !*

Maimuța se dăruia mult mai mult decît dacă ar fi ascultat de ordinele dresorului ei. La început, totuși nu făcea absolut nimic. Stătea doar la pupitru aplecată cu mîinile atingînd estrada, semănînd puțin cu un alergător pe pistă, așteptînd lovitura de pistol a startului. Curînd însă, corpul ei începu să se chircească. Deveni șarpele vrăjit și cel care-l vrăjea, personajul cu turban, zbîrcit, tuciuriu, ghemuit, cîntînd o melodie din flaut și în același timp era animalul hipnotizat de instrument. Se lăsă pradă acestei melodii triste. Era învăluit de ea. Părea că se roagă fără încetare. Flautul, bassonul, clarinetul. Se insinua o toropeală care devenea înnebunitoare prin repetare. Cînd maimuța n-a mai fost capabilă s-o suporte prea mult, cînd vraja a năpădit-o cu totul, se ridică pe neașteptate, se înălță foarte dreaptă, făcu un semn ca să pună surdină melodiei insinuante și, cu un gest al capului, invită pe aceia care cîntau la instrumentele de percuție să treacă în primul plan. Bateria se împăună, devenind tot mai puternică, și ritmul ei obsedant fu urmat curînd de toate

celelalte instrumente pe care maimuța reuși să le cîștige pentru cauza ei. Ea le înghiontea, le făcea furioase și pînă la urmă, excitată de ele, excitîndu-le la rîndul ei, chiar ea începu să tamburineze pe pieptu-i păros, lovindu-și-l cu pumnii mătăhăloși ce-i atîrnau de încheieturile mîinii și de coatele suple de vrăjitoare. Celelalte instrumente bătură în retragere, ca și cum dispăreau în subconștient.

Maimuța se înălță mai mult, încolăcindu-și picioarele în jurul micilor gratii de pe podium și fundul ei se ridică în aer, ținîndu-se ca și cum ar fi fost în vîrful unui arbore în junglă ; se legăna ca la adierile brizei, pe urmă își întinse lungile brațe ca pentru a saluta răsăritul soarelui și... pianul răspunse.

Deodată sări de pe podium, ca și cum ar fi vrut să atace un dușman. Părea furioasă pe De Foe și pe violoniștii care părăsiseră modestele lor pizzicati *— ce de-abia se auzeau — pentru amplele mișcări impetuoase ale arcușurilor. Își descoperi dinții și, în timp ce ridica mîna stîngă pentru a încerca să stăpînească melodia, aplecă brațul drept, cu pumnul deschis înainte, agitat de un tremur, cu nu gest de furie mai uman decît acela al unui om.*

Emoțiile și senzațiile omenești păreau fără însemnătate față de înflăcărarea maimuței. În ea vibrau jungla și întregul univers ; omul nu se mai putea crede regele creației care a domesticit materia și viața pentru a servi spiritul artei sale. Acest spirit era prezent acum aici, descătușat și mult mai vast. Omul nu-l oglindea decît jalnic ; o experiență anacronică, o rezervă neînsemnată într-o lume de resurse neutilizate.

Acum primele viori tăcură. De Foe închise foarte tare ochii, strîngînd pleoapele, străduindu-se să facă să dispară spectrul. Pe urmă se întoarse spre Julia, așteptîndu-se să-i vadă trăsăturile plăcute, concentrate și înfrumusețate de emoție artistică, de care era însuflețită. Dar, vai, ce priveliște scandaloasă, îngrozitoare ! Ochii de căprioară — tot ce avea ea mai frumos — erau injectați, senzuali, bestiali, mistuitori, ațintiți asupra maimuței. Bărbia apăsată de vioară i se ascuțise, săpînd riduri în jurul gurii, încadrînd-o ca un bot și puful de deasupra buzei superioare părea mai dens. Trombonul se încăpățîna să geamă și relua tema, în ciuda mîniei primei viori, și Julia smulgea pizzicati *din instrumentul ei cu plăcerea unei maimuțe care-și culege pureci de pe piept.* Jesus Rhesus, *gîndi de Foe. În timp ce primele viori se uneau cu grupul instrumentelor de lemn pentru a relua melodia, care se repeta acum pentru a șaptea oară, el încercă să recapete puțin curaj cîntînd..., însă se simți curînd la un pas de leșin din cauza pumnului întunecat al maimuței, suspendat aproape deasupra lui ca un semn prevestitor de rău, în timp ce mîna ei dreaptă intensifica ritmul sălbatic al tobei și al cornilor.*

Atunci s-a întîmplat ! O dată cu cifra 13 a partiturii ! Un 13 de rău-augur. Maimuța greși.

Chiar în momentul în care era rîndul Juliei să i se dea intrarea împreună cu viorile secunde și să cînte melodia care revenea atunci pentru a opta oară, maimuța greși. Dădu intrarea viorilor-alto, uitînd viorile-secunde. De Foe se ridică, înălțîndu-și arcușul pentru a-i face semn primului-alto ca să-i amintească și să-i lase drum liber Juliei. Însă n-apucă să-și termine gestul; chiar în momentul în care întinse brațul, Julia se năpusti asupra lui și-i înfipse adînc dinții în carne. Cînd De Foe își desprinse brațul, printr-o smucitură, puful care umbrea buza superioară a Juliei era pătat de sînge. Dresorul aflat într-unul din primele rînduri își scoase pistolul și-l armă.

— Opriți-vă, încetați să vă purtați ca bestiile! strigă De Foe și fu uluit observînd cît de sonoră era vocea lui în mijlocul acestei bachanale (erau primele cuvinte care se pronunțaseră pînă atunci).

I se păru că exercită un fel de efect umanizant. Întinse piciorul și-l obligă pe acela al Juliei să bată măsura indicată. Impuse să se cînte melodia partiturii și viorile-secunde executară pasajul care le revenea. Atunci și flautele, oboiurile, cornii, clarinetele și saxofonul intrară în joc. Tobele se mai potoliră, și maimuța, ținînd în mîini cele două bucăți ale baghetei pe care în furia ei o rupsese, urmă ritmul orchestrei executînd mișcări ridicole de hula-hula, cu spatele întors, ca și cum ar fi condus o formație de jaz.

De Foe rezistă pînă la sfîrșit: a doua parte a melodiei cu acordurile fără octavă se repeta totuși triumfător — pentru a șaptea și a opta oară —, apoi, ca un apogeu, se reveni la prima parte și foarte repede la cea de-a doua. Însă De Foe își dădea seama că un mare număr de instrumente scapă de sub controlul lui pentru a urma ritmul zănatic al tobei din junglă: cornii, bassoanele și — vai — viorile-secunde. În momentul în care muzicanții ajunseră la cifra 18 a partiturii, maimuța se întoarse mînioasă și reîncepu să dirijeze, arătîndu-și dinții, bombănind, sărind, zvîrcolindu-se, izbindu-se în piept. Se scufunda în partitură — ca să mă exprim astfel —, provocînd izbucniri de o violență infernală, greșeli de armonie, mici figuri barbare: s-ar fi zis că le inventase chiar atunci. Această coda nu fusese niciodată executată cu o asemenea ardoare. Cînd terminară erau aproape morți.

Nimeni nu căpătă îngăduința să intre în camera dirijorului, nici chiar — mai ales — De Foe. Dresorul îi spuse că-i va aduce chiar el vioara cu tocul, pardesiul și pălăria. De Foe aruncă atunci o privire prin ușa întredeschisă și văzu maimuța chircită pe un scaun, cu picioarele strînse lîngă trup. Înconjurată de tăcere și ostilitate, înfuleca dintr-un ananas, pe care-l ținea cu amîndouă mîinile, și arunca priviri întunecate și furioase în vidul din jurul ei, ca și cum ar fi vrut să se asigure că nimeni n-o să vină s-o ia de acolo.

Concertele care trebuiau să aibă loc sub conducerea maimuței au fost anulate, însă duminica ce urmă după repetiție De Foe și Julia se căsătoriră. Niciodată n-au pomenit, nici măcar un cuvînt, despre cicatricea pe care De Foe o avea pe braț. Amîndoi înțeleseră că n-ar fi putut niciodată să înfrunte o asemenea primejdie.

În timpul călătoriei de nuntă aflară vești mai amănunțite despre un concert dirijat de maimuță în alt oraș. Se petrecuse ca la repetiție. La cifra 13 a partiturii nu dăduse intrarea viorilor-secunde. „A făcut-o inadins, din răutate, din cauza umilirii la care au supus-o" — se gîndi De Foe. Însă de data aceasta nu s-a găsit nimeni să salveze situația. Viorile-secunde s-au năpustit peste viorile-alto, întreaga orchestră s-a aruncat în învălmășeală și cele mai multe instrumente au fost făcute fărîme. Loviturile de pistol ale dresorului răsunară fără ca nimeni să le ia în seamă. Maimuța a fost trimisă la laboratorul din Yerkes, iar Bolero*-ul a fost interzis de guvern. Uneori mai poate fi auzit, înregistrat pe discuri, în casele rău famate ale cartierelor din periferie. Oamenii istorisesc că totdeauna dezlănțuie excesele cele mai sălbatice.*

În românește de ALEXANDRU BACIU
Desene de AUREL BUICULESCU

În atenția colaboratorilor

Materialele adresate redacției noastre trebuie să fie dactilografiate la două rînduri, pe o singură parte a filei, în cîte două exemplare. Fiecare lucrare trebuie să fie însoțită de un scurt rezumat.

Autorii ale căror materiale sînt acceptate vor fi înștiințați în scris la adresa indicată, lucrările urmînd să apară potrivit necesităților redacționale. Manuscrisele nepublicate nu sînt înapoiate.

VLADIMIR MALOV
U. R. S. S.

PREVEDERE*

Închizînd uşa astronavei de explorare, Brandt se întoarse către colegul său:

— Planeta asta nu prea seamănă cu descrierea din ultimul tău roman fantastic.

— Oare asta să fie Emparana? se miră Garcia.

— E astrul 4 VG 668, pe care tu l-ai descris ca pe o planetă, spuse Brandt. Acum sîntem pe el.

— Şi n-a mai fost explorat?

— Pînă acum nu. Noi sîntem primii. De un lucru putem fi însă siguri: rezultatele tuturor observaţiilor anterioare, primite mai de mult, atestă că aici nici nu poate fi vorba să întîlnim fiinţe vii. Întreaga suprafaţă a Emparanei este un imens deşert de nisip, iar temperatura aerului variază între 80 şi 90 de grade, noaptea scăzînd abia cu cîteva grade. Aparatele indică o radioactivitate mai mare decît cea normală. Se vede că aceasta este provocată de nişte gigantice depozite subterane de uraniu.

— Probabil că am scris romanul pe cînd rezultatele de care vorbeşti nu fuseseră încă obţinute, spuse nesigur scriitorul.

— Probabil, răspunse Brandt, ascunzîndu-şi zîmbetul.

Uşa cu două canaturi se dădu încet înlături, făcînd loc tanchetei de explorare, care părăsi astronava şi începu să coboare panta.

Îndepărtîndu-se puţin de navă, Brandt opri motorul şi luă o probă de aer.

— Ciudat, bîigui el, foarte ciudat. Aerul e la fel ca pe Pămînt... Totuşi, în atmosfera Emparanei nu poate să fie oxigen.

Garcia se lăsă satisfăcut în fotoliu:

— Exact ca în romanul meu, făcu el, scandîndu-şi vorbele. Din păcate, n-am luat cu mine textul cărţii, mi-aş fi notat..., îşi căută el cuvîntul: inexactităţile.

Tancheta porni mai departe. După un timp, Brandt luă din nou o probă de aer şi o introduse în aparatul de analiză.

— Oxigen 21 la sută, azot 78 la sută, citi Garcia indicaţiile de pe cadrane. Temperatura aerului 22°.

Brandt îşi şterse cu mîneca fruntea.

---

* Această povestire, scrisă în limba esperanto, a apărut în numărul 4/1965 al revistei „Homo kaj Kosmo" (Omul şi Cosmosul), editată de Observatorul astronomic al Societăţii de ştiinţe naturale croate din Zagreb (Iugoslavia). Povestirea este însoţită de următoarea menţiune: „Această lucrare, trimisă de grupul esperantist de tineret din oraşul Kolomna, de lîngă Moscova, a fost stilizată în esperanto de Andrei Ignatkin, student la facultatea de construcţii de maşini".

— Nu se poate, începu el neliniştit. E absurd, n-are absolut nici un sens, e imposibil. Este, te rog să mă scuzi, exact ca în romanul tău.

Scriitorul dădu contrariat din umeri.

— Asta înseamnă că pot ieşi din tanchetă şi fără scafandru.

Garcia n-apucă să-l oprească, că Brandt deschise uşa tanchetei şi sări afară. Înconjură de cîteva ori tancheta şi, revenind în cabină, zise :

— Nu se poate ! Nici nu-mi vine să-mi cred ochilor.

La orizont, Garcia observă o pată mare de culoare verde închis. În curînd deveni evident că era vorba de o pădurice de vegetale imense, cu aspect grotesc.

— Aici nu putem găsi viaţă, spuse Brandt, privind înlături, şi cu atît mai puţin este posibil să găsim plante evoluate. Şi totuşi asemenea arbori parcă am mai văzut undeva, dar nu pot cu nici un chip să-mi aduc aminte unde...

— I-ai văzut în ilustraţiile din romanul meu, îi replică sec Garcia.

Brandt explodă de furie :

— Serios ? Şi chiar crezi că tot ce este aici trebuie să fie identic cu balivernele înşirate în romanul tău ?

— Crede-mă, nici eu nu sînt mai puţin mirat decît tine, protestă scriitorul. Nu-mi place însă de loc atitudinea pe care o ai faţă de romanul meu.

Brandt scutură din mînă fără a-l mai învrednici cu vreun răspuns.

Ocolind păduricea din stînga, tancheta ajunse la malul unui lac, ce-şi întindea apele misterioase pînă departe, spre orizont.

— A, uitasem cu desăvîrşire să-ţi spun, zise, cu indiferenţă, Brandt, aici nu vom găsi nici o picătură de apă. Suprafaţa planetei este un pustiu neîntrerupt.

— Sper că-ţi mai aminteşti că în romanul pe care îl cunoşti este vorba şi de lacul ăsta, îi răspunse Garcia.

Pe malul lacului se vedea un oraş. Acesta era format din nişte construcţii argintii ciudate, de formă conică. Toate conurile stăteau, curios lucru, cu vîrful în jos.

— Cum am învăţat la fizică, în şcoală ? întrebă Brandt. Toate construcţiile astea ar fi trebuit de mult să cadă.

Garcia tocmai se gîndea la ceva care îl făcu să tresară.

— Îţi mai aminteşti cum începe romanul meu ? întrebă el deodată.

— Desigur ! zîmbi din vîrful buzelor Brandt. Doi pămînteni călătoresc cu tancheta şi unul dintre ei ia o probă de aer.

— Şi apoi ?

— Apoi ocolesc o pădurice prin nu mai ştiu care parte...

— Prin stînga, îl ajută Garcia.

— Prin stînga, repetă maşinal Brandt. Şi apoi ajung la un lac, văd oraşul cu construcţiile conice şi tocmai în acel moment...

— Ei ! ? aproape că răcni Garcia.

— În acel moment, din lac se ridică un monstru cu nouă capete, scoţînd flăcări pe nări şi-i atacă...

Suprafaţa lacului se undui uşor, apa se dădu la o parte, şi pămîntenii văzură o jerbă imensă de flăcări care parcă izvora din lac.

Brandt se lăsă cu toate puterile spre volan pentru a întoarce tancheta și cuplă viteza maximă.

Monstrul nu se lăsă nici el mai prejos. Începu o urmărire ca în romane, de-a lungul lizierei pădurii. Brandt păli, iar pe frunte îi apărură broboane de sudoare.

— Din fericire pentru tine, mie nu prea îmi place să-mi omor eroii, îi șopti scriitorul.

— De ce numai pentru mine? răspunse înfuriat Brandt. O să pierim aici în modul ăsta stupid amîndoi din cauza...

— Monstrul trebuie să ajungă tancheta, s-o strivească, dar fără să-i atingă pe eroii romanului, continuă scriitorul în șoaptă, neascultîndu-și tovarășul.

— Purtarea monstrului tău nu prea e rațională, murmură Brandt. Și totuși bine-ai făcut că ți-ai lăsat eroii în viață.

Deodată, Garcia păli și mai mult:

— Cînd scriam romanul, am avut de gînd, mai întîi, să-l las în viață numai pe unul, șopti el aproape neauzit.

— Pe care?

— Pe acela care trebuia să ia proba de aer...

În acest moment, sălbăticiunea ajunse din urmă tancheta și o răsturnă dintr-o singură lovitură a unei labe imense. Din toate părțile, capetele cu cîte trei ochi ai monstrului îi priveau amenințător pe pămînteni...

Brandt și Garcia se înfundară în nisip, tocmai bine pentru a scăpa de o nouă jerbă de flăcări. Trecu suficient de mult timp pînă ce scriitorul să aibă curajul să ridice capul. Urmăritorul dispăruse. Din tanchetă rămăseseră numai bucăți de metal, azvîrlite ici și colo. Garcia se sculă și-l ridică și pe tovarășul său. Pămîntenii, abia tîrîndu-și picioarele, porniră spre astronavă. Tot drumul îl făcură în tăcere. Numai la intrarea în navă, Brandt răbufni cu o clătinare a capului:

— Cine naiba te-a pus să scrii romanul ăla?

În românește de ADRIAN BOLDAN

Desen de AUREL BUICULESCU

VLADIMIR COLIN

DIALOGURI LITERAR-GALACTICE

NEDUMERIRILE LUI NARMAR

Cînd ne-am întors aseară de la cinema și am intrat în odaia mea de lucru ne-a întîmpinat o surprinzătoare vîlvătaie gălbuie.

— Arde biroul! a strigat nevastă-mea, dar am întins mîna și am sucit întrerupătorul.

Apoi am zîmbit. Oricum, un autor de anticipații nu se lasă înșelat cu una, cu două... În lumină, vîlvătaia de pe birou pierise. În locul ei se afla un obiect de mărimea unei mașini de scris (așezat de altfel chiar pe mașina la care dactilografiasem „Viitorul al doilea“) și semănînd ca două picături de apă cu un înduioșător gramofon cu pîlnie de pe vremea străbunicilor. Era galben și purta niște stranii incrustații serpentiniforme.

— Cine să-l fi adus? a întrebat nevastă-mea privind nedumerită spre fereastra deschisă.

Înțelesesem însă de la prima vedere că nu-l adusese nimeni, așa cum presupun că și versații cititori vor fi înțeles. M-am grăbit deci s-o liniștesc.

— Draga mea, am spus, aparatul ăsta nu-i făcut de mînă de om și, ca atare, nici adus de vreun admirator. Privește-i incrustațiile.

— Iar începi...? a oftat ea.

Și n-a putut spune nimic mai mult pentru că din pîlnia galbenă a răsunat un glas fără modulații (ați ghicit, bineînțeles), care rostea răgușit:

— Bună seara! Confirmați-mi, vă rog, că vorbesc cu Vladimir Colin.

— Extraordinar! a strigat nevastă-mea, dar eu am întrebat mirat:

— De ce?

— Bună seara! Confirmați-mi, vă rog...

— Bună seara, am răspuns repede, știind că altminteri am fi auzit repetîndu-se la nesfîrșit cuvintele programate. Confirm.

— Îmi pare bine. Știți, deși o greșeală părea exclusă, uneori ordinatoarele...

— Desigur, am spus. Înţeleg.

— Nu se poate, a strigat din nou nevastă-mea. Nu pot crede!

— Şi totuşi, a rostit respectuos glasul din pîlnie, vă rog să credeţi. Mă numesc Narmar. Locuiesc pe planeta Circa şi studiez de 1 234 de ani Pămîntul, fără să fi înţeles mare lucru. Sper că X.Q.W. 4 321, aparatul datorită căruia putem sta de vorbă acum şi de care sînt destul de mîndru, mă va ajuta într-o mai mare măsură

— Nu cred o vorbă, a spus nevastă-mea. E o farsă. Mă duc să mă culc.

— Noapte bună! am spus într-un glas Narmar şi cu mine.

Apoi am stat de vorbă. Mi-am dat seama curînd că interlocutorul meu de pe Circa nu pricepea într-adevăr mare lucru din viaţa şi activitatea noastră pămînteană. Atunci mi-a venit o idee:

— De vreme ce tot ce ni se pare obişnuit e de neînţeles pentru tine (convenisem între timp să ne tutuim), ce-ai zice să-ţi vorbesc de lucruri ce par aici, pe Pămînt, surprinzătoare? Poate că ar fi mai apropiate de gîndirea ta şi, apoi, dacă tot te-ai adresat unui autor de anticipaţii...

— Cu plăcere, a spus Narmar. Cam despre ce ai vrea să-mi vorbeşti?

— Păi despre cărţile noastre, bineînţeles.

— N-ar fi mai potrivit să mă adresez unui critic literar?

— O, naivule Narmar! am exclamat înduioşat.

— Înţeleg. Iar am spus o prostie... Dar ştii, la noi criticii asta fac: vorbesc despre cărţi.

— Ei bine, prietene, la noi nu. Deosebirile dintre lumile noastre par a fi, într-adevăr, uimitoare.

— Fie, a spus Narmar. Cu ce începem?

— Cu un act de dreptate, care e totodată o mare lecţie:

„ORAŞELE SCUFUNDATE" de Felix Aderca

— E o carte nouă?

— Nu. De aceea, ţi-am şi spus că republicarea ei e un act de dreptate. A fost scrisă acum 35 de ani de un om inteligent şi înzestrat pe deasupra cu talent, fantezie, cultură şi umor. Poate că sînt tocmai însuşirile necesare unui bun scriitor de anticipaţii. Inteligenţa îl scuteşte de prostii, talentul — de platitudini, fantezia — de afabulări laborioase, cultura — de vulgarităţi, umorul — de pedanterie. Aderca intuieşte o seamă de descoperiri ştiinţifice, concurînd la plasticizarea unui univers plasat într-un viitor îndepărtat, dar cartea lui se citeşte cu interes şi plăcere, deşi destule

dintre elementele științifice, pe care le utilizează, sînt discutabile sau eronate.

— Ce dovedește asta ?

— Dovedește, o dată mai mult, cît de tare se înșală cei care vor să-l transforme pe scriitor într-un soi de Mafaldă științifică, obligată să imagineze aparate de uz curent în anul 5 000 și pe care inginerul contemporan le-ar putea realiza, citindu-l. Idealul lor estetic se rezumă la două replici : „Vreți modelul aspiratorului de praf din anul 3 001 ?... Citiți-l pe scriitorul X".

— Iartă-mă, dar ce trebuie să fie literatura de anticipație ? Ce este romanul lui Aderca ?

— Vorbind despre acest roman, pe care-l numea „viitorist", după cum îl numim azi „de anticipație", regretatul George Călinescu spunea că-l încîntă aici „sinteza fantastică — darul de a face enorme jucării". Imaginea acestor „enorme jucării" mi se pare a răspunde perfect întrebării pe care mi-ai pus-o.

— Și îndrăznești să spui asta fără a te teme de fulgerele celor care... ?

— Dragul meu, nu mă mai tem de mult. „Enormele jucării" presupun inteligență, talent, fantezie, cultură și umor. Cei lipsiți de una sau de toate aceste însușiri vor încerca să-și arunce fulgerele de carton poleit, fără a înțelege că o asemenea „enormă jucărie" presupune idei, poezie și capacitatea de a lucra cu simboluri. Ei și ?

— Crezi că nu vor înțelege nici dacă vor raporta imaginea călinesciană la cea a jucăriilor obișnuite, a jucăriilor puse în mîna copiilor ? Doar și ele sînt făcute pentru a dezvolta inteligența și fantezia, solicitîndu-le și îmbogățindu-le...

— E adevărat. M-am gîndit de multe ori cît de absurd e să i se atribuie jucăriei sau jocului sensul gratuității. Jocul copilului e poate singura lui activitate serioasă. Jocul popular a fost, la origine, mister, rit. Jocul „secund" al lui Ion Barbu e o severă și nobilă accepție a creației artistice. Exemplele s-ar putea înmulți... Dar mințile obtuze se vor mulțumi tot cu subliteratura pentru a afla cum vor arăta cheile de deschis conserve în mileniul al șaselea, ba vor considera că romanul conservelor e educativ și fascinant. Ideile trec pe lîngă ele...

— Poate că le lipsesc circumvoluțiunile necesare spre a le capta ?

— Vai, cît de nepoliticos te exprimi, Narmar ! Eu n-aș fi îndrăznit niciodată... Dar să le lăsăm în tovărășia schemelor și să ne întoarcem la „Orașele scufundate", care pot sta cu cinste alături de cutare roman al lui Wells, dovedind astfel că anticipația românească nu are a invidia succesele unor literaturi cu o veche tradiție a genului. Pînă și comparația cu capodopera cinematografică „Metropolis", la care unele aspecte ale muncii oamenilor din „Ma-

riana" lui Aderca te fac să te gîndești fără voie, se rezolvă în favoarea autorului român, lipsit de atîtea desuete și naive trăsături ce datează creația lui Fritz Lang. Firește, n-am să-ți povestesc subiectul romanului, izvorît din tragedia unei omeniri decadente și amenințate de înghețul final al planetei, cataclism din care doar două perechi se salvează pentru a încerca, Adam și Eva ai viitorului îndepărtat, să reconstituie în paralel omenirea: pe o nouă planetă, căutată într-un alt sistem solar și în fundul Pămîntului, sub ghețurile oceanelor, aproape de sîmburele lui de foc. Ceea ce vreau să subliniez e că, dincolo de o imposibilă și nenecesară rigoare științifică (ce nu coboară niciodată sub ștacheta verosimilului), cartea e construită cu o adevărată rigoare a imaginației, singura, poate, de care adevăratul scriitor are a ține seama. Aderca știe să sugereze, iar sugestiile lui stăruie în amintire ca sunetele „gongului grav", răsunînd în ceasuri de cumpănă între pereții de sticlă ai orașelor scufundate. „Enormă jucărie", așadar, prilej de meditație și vis, cartea lui Felix Aderca trebuie considerată drept „clasică" pentru literatura noastră de anticipație. De aceea, spuneam, publicarea ei constituie un act de dreptate și o lecție. Dacă ar fi fost retipărită mai de mult, ne-ar fi scutit, poate, de bijbîielile și de fundăturile, luate drept magistrale, ale unui nou început.

— Și nu comentează nimeni acest text, renăscut ca pasărea Phönix din propria-i cenușă?

— Ba da. N-aș fi vrut să închei fără a pomeni călduroasa prefață a lui Ov. S. Crohmălniceanu, critic și...

— Stai, stai! Un critic?... Păi, parcă spuneai...

— Dă-mi voie să-mi isprăvesc fraza. Critic și proaspăt scriitor de anticipații...

— Am înțeles, a spus Narmar.

Și m-am bucurat că îndepărtatul prieten de pe Circa izbutise să înțeleagă, în sfîrșit, măcar unul dintre rosturile noastre pămîntene.

ANECDOTE

Odată, la o ședință a Academiei franceze, un profesor îi spuse lui Voltaire, și el prezent acolo, că este un imbecil.

— Dragă profesore, îi răspunse Voltaire, pînă acum vă consideram un om inteligent. Acum aflu cu uimire că mă considerați idiot. Nu-i exclus să ne-nșelăm amîndoi...

★

Despre colaborarea creatoare dintre matematicienii englezi Littlewood și Hardy se formase în lumea științifică din acea vreme o anumită părere. Se considera că în cadrul acestui cuplu Hardy reprezenta talentul, în timp ce Littlewood era doar forța de muncă.

In legătură cu aceasta, iată ce i s-a întîmplat lui Littlewood pe cînd călătorea odată prin Germania. Prezentîndu-se unor matematicieni de la Universitatea din Göttingen și spunîndu-și numele, fu întrerupt cu uimire de către unul dintre cei de față :

— Așadar, după cum se vede, dv. existați într-adevăr. Credeam că Littlewood este pseudonimul cu care Hardy își iscălește articolele, atunci cînd nu le consideră suficient de serioase pentru adevăratul său nume atît de bine cunoscut lumii științifice.

POȘTA CITITORILOR

PETRE FLORIN, Tîrgoviște, str. N. Bălcescu 319 (are următoarele numere în plus : 8—16, 21, 27, 56, 57, 66, 74, 79, 80, 103, 118, 133, 142, 149, 171—179, 190, 192, 193, 211, 215—223, 225, 226, 228, 231, 234—240, 242, 243, 246—251, 253, 269, 272).

EUGEN SZIN, Timișoara II, str. Mussorgski 18 (are mai multe fascicule de schimb : 15, 17, 21—25, 27, 42, 47, 96, 112, 114, 183, 184, 207—210, 253, 272, 281, 282).

HAGIESCU EUGEN, București, str. N. Iorga 18 (are în plus numerele : 5, 49—51, 61, 62, 65, 116, 136, 171, 172, 174, 182, 189, 243).

GRIGORE ALEXANDRU, București, str. Siminoc nr. 4, rn. T. Vladimirescu (are în plus nr. 29, 39, 40, 54, 56, 66, 70, 90, 124, 245, 248, 255—258).

PUPĂZĂ GRIGORE, Turnu-Severin, str. Călugăreni 5, reg. Oltenia (are următoarele dubluri : 7, 6, 15, 19, 21, 39, 40, 88, 109—116, 165, 173, 211, 220, 227, 240—244).

DAN PODARU, Pașcani, str. Ștefan cel Mare, 146, reg. Iași (are în plus numerele : 7, 15, 20—25, 27—39, 43—57, 66—68, 70—88, 95—99, 100—106, 112—116, 118—122, 125, 127, 133, 155, 169, 170, 172, 173, 177, 187—189, 195—197, 226, 230, 236—238, 249—253, 255—265, 267—273, 283—284, 287, 288.

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

2012

CLUB

COLECȚIA

Povestiri

ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare & editor Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire, muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyllu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

Abonaţi-vă la revista „Ştiinţă şi tehnică" — publicaţie lunară editată de C.C. al U.T.C. şi Consiliul pentru răspîndirea cunoştinţelor cultural-ştiinţifice. Abonamentele se primesc de către oficiile poştale, factorii poştali şi difuzorii voluntari din întreprinderi şi instituţii pînă la data de 25 ale fiecărei luni, cu deservirea în luna următoare.

Revista se găseşte de vînzare la toate chioşcurile pentru difuzarea presei şi debitele O.C.L.

• MARTIE 1967

PREŢUL 1 LEU | 41007